

ERIC DEKUYPER EN OOSTENDE

door Germain BILLIET

De biografie -en familiale bijzonderheden over onze half-Oostendse auteur haal ik uit zijn boeken (hieronder vermeld), uit het artikel "Humor sprak met Eric Dekuyper" (Humo, 20 jan 1994), uit de registers van de burgerlijke stand alhier en uit gegevens mij verstrekt door mevr. A. SWEETLOVE-DEKUYPER.

Geboren in Etterbeek (1942) volgt E. Dekuyper, in Schaarbeek lager onderwijs eerst bij de Broeders van Liefde en het laatste jaar bij de jezuïeten. Daarna (sinds 1956) middelbaar onderwijs in Antwerpen, eveneens bij de jezuïeten. Na zijn humaniora studeerde hij in Brussel één jaar aan het I.A.D. (Institut des arts de diffusion) en daarna aan het Ritcs (Rijksinstituut voor toneel en cultuurspreiding). Nadien liep hij nog college in Parijs en in Brussel (VUB). Hij was producer bij de BRT (1956-1977), docent filmtheorie (Univ. Nijmegen, 1978-1988). Nu woont hij al jaren in Nijmegen. Uit het interview (in Humo) spreekt een kwetsbare man, moeilijk in de omgang, ontgoocheld en levensmoe.

Van jongs af gefascineerd door moderne amusementsvormen publiceerde hij veel over film, opera, dans en de media. Hij maakte ook films.

In de literatuur debuteerde E. Dekuyper met autobiografische geschriften (alle uitgegeven bij Sun, Nijmegen) nl. Aan Zee. Fragmenten uit de kinderjaren (1988). De Hoed van Tante Jeannot. Taferelen uit de kinderjaren in Brussel (1989). Mowgli's Tranen (1990) en Grand Hôtel Solitude. Taferelen uit de adolescentiejaren '1991). De twee laatste titels zijn fijn symbolisch. Van hem verschenen nog, bij dezelfde uitgever : Een Tafel voor één. Reisberichten (1990). Dag Stoel naast de tafel. Kroniek van het dagelijkse (1991 - de titel is ontleend aan P. VAN OSTAEYEN). Ma, Weduwe-Veuve Dekuyper (1993 - fragmenten uit vroeger werk). Haast alle teksten waren eerder gepubliceerd in verscheidene tijdschriften.

In wat volgt verwijs ik naar die boeken met respectievelijk : Zee, Hoed, Tranen, Hotel, Tafel, Ma en Humo (het art. van 20.01.1994).

De roots van E. Dekuyper liggen in Oostende, zowel van moeders als van vaders kant. Zijn moeder, Julienne CORNELLIE (1903 - Wemmel 1990) had twee zusters : Jeanne-Marie = Tante Jeannot (1900 - Wemmel 1991) en Marie-Jeanne = Tante Mimi (1904 - Oostende 1973). Ze waren allen geboren en getogen in Oostende. Hun ouders Jozef CORNELLIE (1871-1944), een spoorwegbeambte en Johanna MAES (1880-1954) (beiden geboren in Vlissingen en gestorven in Schaarbeek) waren in Oostende getrouwd in 1898. Tijdens de eerste wereldoorlog verbleef de familie in Londen waar de jongste CORNELLIE, Louis, in 1916 geboren werd. Vader CORNELLIE moet na 1918 stationschef geweest zijn (cf. Hoed, p. 83). Daardoor had het gezin een trekkersbestaan gekend (cf. Zee, p. 69-70).

Na de oorlog trouwden de drie zusters (door hun moeder "de meiden" genoemd) met drie broers, de Oostendenaars De Kuyper (die in hun jeugd nog gevoetbald hadden bij "De Zwarte Leeuw", voorloper van wijlen de A.S.O.) (cf. Hoed, p. 190). Hun zuster Emma De Kuyper (1894-1979) winkeljuffrouw bij de Oostendse suikerbakker VANSEVENANT, was te oud om met de jongste CORNELLIE te trouwen "waardoor de schitterende familiesymmetrie niet voltooid werd" (cf. Hoed, p. 24). Tante Jeannot was getrouwd met nonkel Fons (Alfons Dekuyper, Mariakerke 1889, dus tien jaar vóór de inlijving bij Oostende - gestorven Oostende 1973 als ere-directeur Zeewezen). Tante Mimi met nonkel Frans (Oostende 1899 - Oostende 1972, als kassier-rekenplichtige). Julienne met Firmin, vader van onze auteur. Tussen de zusters bestond een hechte familieband zolang hun moeder (Bontje) leefde.

Firmin Dekuyper was geboren in Oostende op 11.11.1901 in een huis gelegen aan de Nieuwpoortsesteenweg, maar niet zoals zijn broer Frans in nr. 483 maar in nr. 565. De "Kuypers" waren dus eigenlijk Mariakerkenaars, zeker van moeders zijde. De vader Carolus Joannes Dekuyper, afkomstig uit Bredene (1863-Oostende 1916) kwam in 1888 in Mariakerke trouwen met Clara Justina MAERNOUDT (1860 - Grembergen 1934). Zij was zoals haar vader en haar grootvader geboren in Mariakerke.

Vóór 1940 hadden de ouders van onze auteur een bloeiende importzaak van Chinees en Japans aardewerk gerund, die te niet was gegaan (cf. Hoed, p. 81-82 en Tafel, p. 133). Eric kwam ter wereld in volle oorlog (02.09.1942) toen zijn vader met t.b.c; in het sanatorium Lemaire in Tombeek (Overijse) lag. Firmin Dekuyper stierf twee maanden na de geboorte van zijn jongste zoon. De auteur heeft dus zijn vader niet gekend en ook nooit met liefde over hem horen spreken (cf. Ma, p. 15, "zwakkeling, mislukkeling, gokker, dronkaard" en Humo "blij dat ik hem niet gekend heb").

De moeder - dapper, kordaat, leergierig, gastvrij - aan wie de auteur vele bladzijden vol bewondering en beheerste tederheid wijdt (cf. Tranen, p. 133 e.v. en Ma) bleef achter met vijf kinderen, nl. Robert (1923) (getrouwd met "KLEIN Annie, de enige bewuste Vlamingen van de clan", cf. Tranen, p. 65), Jan (1927 (die ging varen), Michel (1930) (getrouwd met Irma), Annie (1932) die trouwde met de Oostendenaar Freddy SWEETLOVE (cf. Zee, p. 68-71) en Eric zelf, de jongste.

Dat bijzonder begaafde vroegrijp excentriek jongetje, met een merkwaardig geheugen, groeide op in een matriarchale sfeer (zijn tantes waren ook zijn moeder) nl. de clan van de CORNELLIE's van wie Bontje de spil was. Na haar dood stortte de wereld in elkaar. Als homoseksueel en artiest kon hij niet harmoniëren met de clan. Er volgde een radicale breuk. Gedurende decennia had hij geen contact met de familieleden. Intussen hebben ze zich verzoend met het beeld dat hij van hen ophangt in zijn boeken (cf. Humo).

Het is niet mijn bedoeling het werk van E. Dekuyper hier te bespreken. Ik wens alleen te wijzen op het aandeel van Oostende in de herinnering van de alles registrerende auteur.

Onze verbrusselde Oostendenaar is als letterkundige een openbaring en een verrassing. Niet het minst als perfect tweetalige, opgegroeid in een verfranst milieu. "Geen echte Vlaming, want Brusselaar" (cf. Hotel, p. 54-55). "Die

tweetaligheid is niet leefbaar...ik wou Vlaming zijn om kosmopoliet te worden..." (cf. Humo).

Uit zijn geschriften komt E. Dekuyper naar voren als een intelligente gecompliceerde persoonlijkheid, uiterst gevoelig, met een intens psychisch leven. Een kritische, kieskeurige, sceptische geest. Die zich voortdurend verwondert, veel bewondert en veel afwijst. Met vlijmscherpe observatiezin voor zijn omgeving, voor elke milieu, voor wooninrichting, voor winkels en etalages, voor de banaalste dingen.

Al vroeg heeft hij een uitgesproken voorkeur voor de magie, de illusie, de suggestie van reclame, theater en film. In de "mistige jungle van de adolescentiejaren" (cf. Tranen p. 23) is hij geobsedeerd door het naakte mannenlichaam. Zijn zinnelijkheid voedt zich aan alles, o.a. aan het mannenslipje. Nieuwsgierig speurend dwaalt hij door "het spooklandschap van de seksualiteit" (cf. Tranen, p. 82) en ontwikkelt zich tot een heidense estheet, tot een levensgenieter, bereisd, met grote belesenheid, met voorliefde voor plastische kunst, met onbedwingbare belangstelling voor de filmwereld, met ongewone aandacht voor het alledaagse dat hij door zijn poëtisch talent als het ware sublimeert.

De meeste Oostendse reminiscenties komen voor in "Aan Zee". Als kind brengt E. Dekuyper de grote vakanties van de laatste jaren '40 en de eerste jaren '50 door in onze stad, met zijn moeder, met Tante Jeannot, met Bontje en een partij neefjes en nichtjes, een gezelschap dat Vlaams en Frans door elkaar spreekt. Ze huizen eerst in een appartement bij Petit Paris (waar zij alle dagen gekookte vis eten). Later verblijft hij alleen bij Tante Mimi in de Prinses Clementinasquare. De lange vakantie, dag voor dag doorgebracht op het strand (waar ze een cabine hebben) ervaart hij als een feest.

Vele hoekjes en instellingen van de stad (ook gebeurtenissen) worden op persoonlijke wijze gefocust. Vooral de "Avenue de la Reine" (in 't Frans natuurlijk : een Belgische verworvenheid). Die Koninginnelaan vindt hij "saai en vervelend" (cf. Zee, p. 29). Verder het Bloemenuurwerk, Het Witte Paard, Petit Nice, de Pôle Nord (cf. Hoed, p. 114), de boerentram (nl. de kusttram).

Nog later verblijft hij bij Tante Jeannot in ruime kamers "boven een stoffenzaak, recht tegenover de Sint-Jozefskerk (dus op de noordwestelijke hoek van de A. Pieters- en de Rogierlaan) waar hij Jozef BERDEN op het orgel hoorde spelen (cf. Hotel, p. 134). Hij vermeldt ook het stedelijk museum, de schouwburg, de kursaal (waaraan ook herinnerd wordt in Tafel, p. 143-144), de boekhandel Corman en Librairie Internationale, de stadsbibliotheek (op een étage van de stadsschouwburg, cf. Zee, p. 105). Die laatste drie duiken herhaaldelijk op (cf. Tranen, p. 111). Naar onze stadsbibliotheek gooit hij een kushandje : "...in de kleine stadsbibliotheeken (ik hou het meest van die van Oostende) mag je de boeken uit de rekken nemen en doorbladen (cf. Tafel, p. 65).

Hij evoceert ook de Oostendse Koo (de S.E.O. zaliger met het populaire café) die zo gunstig contrasteert met de Brusselse Union économique die hij met accuratesse en vitriool beschrijft (cf. Tafel, p. 45-62).

Er is nog het Hôtel des Thermes ("het Oostendse Heilige der Heiligen", cf. Tranen, p. 112) waar Tante Mimi later (die weer in Oostende is gaan wonen) een krantenstalletje exploiteert en waar de auteur zijn vriendje Johnnu BREITENBACH (rijk, gehandicapt en ook filmfanaat) alle dagen opzoekt (cf. Tranen, p. 121 e.v. en Hotel, p. 114 e.v.). Verder herinnert de auteur zich de Chinese tentoonstellingen van de Paters van Scheut en de strandspelen van de krant Le Soir.

De meeste (oudere) Oostendenaars zullen zich ongetwijfeld interesseren voor die aantekeningen omdat ze het Oostende van ruim 40 jaar geleden met flitsen doen herleven.

In "Aan Zee" maakt de scherpzinnige auteur een onvriendelijke opmerking over de Oostendenaars, nadrukkelijk herhaald (p. 68 en 80) nl. "het uitpersen van de vremde tijdens de zomermaanden". Hij vergalopeert zich ook enkele keren. Zo noemt hij het ruitersstandbeeld van Leopold II (op de zeedijk) "Het Paard" (p. 15, 27 en 87), terwijl echte Oostendenaars daarmee het monument van Leopold I bedoelen. Aan "Petit Paris", meent E. Dekuyper; werd om een of andere reden een frivole naam gegeven (cf. Zee, p. 27). Aan een café met die naam dacht hij niet. "De koninklijke Stallen (Konginnelaan) zijn "in pseudo-Russische stijl" opgetrokken (cf. Zee, p. 113). De Scandinavische motieven heeft E. Dekuyper niet opgemerkt.

Nogal komisch (voor een Oostendenaar) is de blunder op p. 66 : "...deze mensen woonden ergens buiten Oostende op het land in een dorpje, de "Butterpit" genaamd. Naar het schijnt kwam daar ook de beste boter van de kust vandaan". Die ketterij wordt herhaald in Hoed, p. 111/ "Butterpit" suggereert dat onze auteur wat Oostends kent maar dat is nogal gebrekkig. Dat blijkt uit stukjes dialoog o.a. Zee, p. 6 "je ruukt de zee al" ook op p. 15 en Hoed, p. 22 en 152.

Een raadsel voor mij (en anderen) is de opmerking in verband met het Thermenpaleis (cf. Tranen, p. 113) : "via een passage kon je onder het hotel door naar de achterkant...dat betekende een aanzienlijke bekorting van de weg naar het centrum...". Wie heeft ooit zo'n passage gekend ?

Toch moet men zich niet fel ergeren aan die onnauwkeurigheden. Eric Dekuyper is een originele boeiende auteur met een zeldzaam opmerkingsvermogen. Zijn trefzekere stijl, luchtig en elegant, is hier en daar gepimenteerd met gedempte humor.

INDEX 1993

Tradiegetrouw publiceert "De Plate" voor de geïnteresseerde lezers een inhoudstafel & indices op de voorbije jaargang.

U kunt ze bestellen door 150 fr. te storten op rekening 750-9109554-54 van "De Plate - H. Serruyslaan 78/19 - Oostende" met vermelding "Index 1993".

Index 93 verschijnt in de loop van de maand april.